

28. januar 2017.
Balkan Garni Hotel

„Značaj dečje igre“ Predavač: Klaudija Simčić

Valdorfska pedagogija je nastala u 19. veku u Štutgartu, a prvu školu je osnovao Emil Molt koji je imao fabriku cigareta (Valdorf Astoria) i koji je hteo da za decu radnika napravi školu. Nije imao ideju, pa je Rudolfa Štajnera pitao kako to da učini.

Budući da antropozofija nije nikakva religija, već duhovna nauka, svoja saznanja bazira na tome da ljudi sve moraju sami proveriti u praksi. Tako je i sa valdorfskom pedagogijom, mora da se proverava i uči u praksi.

Postavlja se pitanje kakva se slika stvara kada kažemo *igra*?

Ako bismo imali asocijaciju na društvene igre, tu je naglasak na pobedi i porazu, nego dobija, a neko gubi. Danas nije reč o tome, već o slobodnoj igri da bismo dobili sliku kakva je ta igra, da li se deca i dalje igraju slobodno, ako ne- zbog čega i šta mi možemo da uradimo da bi se deca slobodno igrala.

Slobodna igra znači da se deca igraju iz sebe prema doživljajima koje su imali; svako dete se igra drugačije u zavisnosti od toga u kakvoj okolini živi. Igra je iz dubine sebe jer deca kroz igru prerađuju svoju okolinu. Npr. deca koja su rođena carskim rezom nešto nisu doživela kao deca rođena prirodnim putem. Prirodno rođenje se dešava kroz kanal kroz koji mora da se prođe, to je tesno za bebu i dete ima jak osećaj čvrstog dodira, a deca koja nisu imala taj doživljaj imaju potrebu za čvrstim dodir, a to ne mogu da kažu rečima i ako ih pustimo da se slobodno igraju onda ona traže takve doživljaje da osete čvrst dodir. Takva deca vole da se zavlače, provlače, da prolaze gde je tesno, vole kad se čvrsto obaviju platnom, kad ih stiskate u krilu (a sve je to na nesvesnom nivou), ona traže takav način igre. Igra je kao vrsta terapije, deca se igraju da bi postala zdrava. Ona osećaju šta je dobro za njihov razvoj, a mi moramo da im omogućimo takvu okolinu, ne samo u fizičkom smislu, već da stvorimo pravu atmosferu.

Šta je potrebno deci da bi se igrala?

Materijal da se nešto napravi (npr testo od kojeg se pravi hleb), ideja (kako od materijala napraviti hleb), snaga (da se testo mesi i da se napravi forma). U igri je deci potreban materijal, ali i ideja i snaga za formiranje, potrebna im je pokret. Važno je da dete iz sebe nešto napravi, dete je kreativno i igra je umetnički proces. U odnosu na uzrast deteta, takav proces je drugačiji. Deca češće hoće da isprobavaju, a mi im kroz zabrane ne damo priliku.

Kako da izbegnemo da kažemo „ne“ detetu? Npr. skrećemo mu pažnju, osiguramo prostor, moramo da stvorimo pravi prostor za dete.

Kad dete počinje da se igra?

Bebe se još uvek ne igraju na takav način, kod njih nema igre, već je beba kroz pokret usmerena na otkrivanju sebe. Bebama u tom uzrastu nikakve igračke nisu potrebne. Potreban im je mir, bez akcija. Beba se igra svojim rukama, nauči da usmerava pogled, a onda otkriva noge. Nakon toga počinje da hvata. Uzima npr. maramu pa se slučajno pokriva (to je praigra- sakrivanje i otkrivanje, proces kao disanje).

Važno je da deca rade sama, mi samo treba da organizujemo prostor pun ljubavi, a ono samo treba da otkriva svet. Ne mora beba uvek da se nosi, može se spustiti na pod, bitno je da pažnja bude usmerena na nju, ali beba ne treba da bude u rukama jer tada ne može da doživi puno. Dete puzi da bi nešto dohvatilo, pa se uspravi i u tom položaju svet izgleda drugačije. Bitno je da se dete uspravi samo od sebe. Svet je drugačiji u horizontali i kad se dete uspravi. Sasvim je drugačija snaga u pitanju. Kada se dete podiže, iz sveta životinja prelazi u svet ljudi, ali ne može još uvek da hoda. Ima oslonac do momenta dok dete ne pusti taj oslonac i krene pomalo da korača. Taj period razvoja je izuzetno važan i važno je da dete to učini samo iz sebe. Zdravom detetu nije potrebna pomoć. Sprave (dubak, hodalice) su takođe nepotrebne. Dovoljno je okruženje puno ljubavi.

U sledećem nivou razvoja dete otvara fioke, cepa papire (voli taj zvuk), istražuje svet.

Kod deteta uzrasta dve i po godine kreće da se dešava nešto novo, način igre počinje da se menja. Od parčeta drveta dete počinje da „stvara“ ribu, flašicu....u svojoj mašti. Tada se pojavljuje mašta.

Pre toga je nema. Za dete od godinu i po dana to je parče drveta i dalje. To je velika razvojna razlika.

Detetu od 5, 6 godina npr. drveni krug postaje volan, pica, a šta će da bude zavisi od događaja koje dete doživi. Ako je dete bilo npr. u piceriji, ono će sledećeg dana imati ideju, predstavu da se igra picerije, a tu igru kroz volju realizuje.

Detetu od 4 godine to ne može da se desi na takav način, već ono npr. kroz materijal i čulni doživljaj dobija ideju za igru. Njenu doživljaj kroz čula probuđuje sećanje i onda dete počinje i da priča šta mu je sve bilo u doživljaju. Inače dete u tom uzrastu (4.god) ne može da se ničeg seti jer ne može da uzme sećanje iz sebe. Sa 6 godina može i zato dolazi do promene u načinu igre.

Po Štajnerovom mišljenju, u svakom pokretu bebe se izgrađuje mozak. Do sedme godine deca izgrade svoje organe, pre svega mozak i sve veze u mozgu se dese u ovom periodu. Beba kad se rodi svi organi su tu, ali su dati u naznakama, nisu formirani. Neurolozi danas dolaze do istih saznanja. Ako dete dobije osećaj da mora da se potruži i učini nešto. To ostaje u mozgu i dete to dalje ima kroz život. To je stvaranje volje, a volja je potrebna za delanje u svetu. Ako je mi nemamo, imaće je drugi i onda smo od njih i njihove volje zavisni.

Kod igre, važno je da sve bude prirodno i materijali da budu pravi. Bolje je doživeti pravo mače koje mjauče, nego igračku koja proizvodi taj zvuk.

Između 1. i 2. godine dete sve što pronade usput stavlja u jednu posudu. Kada tako sve skupi, počinje da pravi razliku šta je unutra (kamenčići, školjka...), nauče da prave razlikuz između materijala, a to je već predkorak za matematiku. Nemaju to u svesti, ali kroz rad i aktivnost nauče delanje. Kad nauče grupisanje, onda kreću da uređuju (iznad, pored...), a to je prekorak za izgrađivanje.

Važno je i da se dete igra sa svim elementima: zemljom, vodom, vazduhom... Dete oseća celim telom.

Važan momenat u igri je da dete na lutkama koje nisu završene uradi (završi ih) svojom predstavom. Čvor i marama nisu lutka, ali dete treba od toga da napravi lutku, to izgrađuje mozak. Potrebna je materijal koji ostavlja slobodu kako bi se dete igralo u skladu sa svojim uzrastom. Kada dete maštom dovrši igračku na taj način

izgrađuje mozak. Dete od dve godine još uvek to ne može jer sange mašte još nisu izgrađene. Razlika je ogromna kod deteta od dve i tri godine. Tek dete od 3 godine ima maštu.

Deca dosat uče u grupi. Prvo uče delenje. Ne mogu svi u isto vreme sve imati. Uče da čekaju jer ne mogu u nekom trenutku dobiti nešto a onda nauče i toga da se odreknu. To je bitno posebno za jedince. Uče da ako sada ne mogu da dobiju jednu stvar, mogu da dobiju drugu, nauče da se raspravljaju sa drugom decom, kako da komuniciraju, kako da se odbrane. Nauče da se brane i svađaju, a to je važno, to je umetnost, jer to pripada celom životu. Nauče i da posle svađe sve može da se dovede u red. Nauče da plaču, budu tužni.. to se sve uči kroz igru, u grupi se uče socijalne veštine. Uče se istrajnost, upornost, koncentracija.

Treba da rano imamo poverenje u decu. Ako majka pomisli „dete će pasti“, ono će uistinu i pasti. Kada imamo poverenje i pozitivno mišljenje to će dovesti do dobrih rezultata. Suština je da deci ostavljamo vreme i prostor da se razvijaju i stvaramo okruženje puno ljubavi.

Takav je Valdorfski vrtić, po tim principima radi. Koristi se prirodan materijal koji pokreće maštu. Ima puno marama, drvenih štapova, jabuka, krzna, kamenja, kestena, koštica od voća, šiškarki, školjki. Deca vole da je sve sortirano, uredno sređeno, imaju tako pregled. U Valdorfu se ne pravi program rada već samo okruženje, a onda dete samo napravi sebi program. U državni vrtić deca dolaze kao korisnici, potrošači i čekaju šta se nudi, šta će ih animirati. **Ako je dete stalno animirano, ono nema vremena da stvori nešto iz sebe.** Tako dolazimo do **dosade**. Deci treba dozvoliti da im bude dosadno. Iz dosade nastaje kreativnost. Svi se plaše dosade, a to je pogrešno.

Još je bitno da igra mora da izađe iz unutrašnjosti deteta, ako to ne dolazi iz njegove snage ono se neće igrati. Za igru je potrebno vreme i ritam. U Valdorfskom vrtiću deca prvo moraju da se „ugreju“ pa da počnu da se igraju. Proces početka igre traje, počne, raste kao talas do određene tačke i polako se spušta. U vrtiću je za igru potrebno dovoljno vremena i uvek u isto vreme. Deca vole navike. U Valdorfskom vrtiću se čitaju bajke, postoji lutkarsko pozorište, ritmička kola, slikanje, crtanje, vajanje, pečenje hleba, euritmija, proslave- sve ono što podstiče. Kuvanje sa decom je jako važno. Uzor je najvažniji. Mi smo deci uzor i ona nas imitiraju. Ako nešto radimo sa radošću u celom prostoru se pravi

takva atmosfera i deca se onda u takvoj atmosferi igraju. Imitiranje je jako bitno u valdorf pedagogiji.

Šta se dešava kad deca imitiraju igrice iz crtača?

Najbolje bi bilo da to ne gledaju, ali ako već gledaju, najbolje bi bilo da to prerade. Nekad treba to i zabraniti. Postoje loše igre koje moramo prekinuti jer moramo da budemo svesni da deca danas gledaju razne stvari. Teško je danas to kontrolisati.

Postoji kultura igre, a postoje uticaji (igrice, TV) koji tu kulturu kvare. Deca koja tako nešto ne gledaju drugačije se igraju. Ako dete samo gleda crtane, a ne stvara samo te slike, u sebi stvara slike koje su već formirane. Važno je šta deca gledaju. Slika iz slikovnice je jedno, ali slika koja se mrda ima već drugačiji uticaj. Sve što se gleda ulazi u mozak.

Dete je nežno biće i sve što ono gleda direkton se ugrađuje u mozak, i ono što vidi i ono što čuje. To sve silazi čak i u pokret, formira mu glas, jezik.

Predavanje zabeležila

Katarina Nešić, Beograd, 2017